

פ ר ו ט ו ק ו ל מ ס' 9/7

מישיבת ועדת הכלכלה

ביום ג' ל' באדר א' תשי"ט - 10.3.59

בשעה 11.15

נוכחים:

- ב. אבניאל - היו"ר
- מ. אולמרט
- מ. אונא
- ע. איכילוב
- ב. אזניה
- ש. בג'רנו
- י. אסא
- ע. דגני
- ש. שורש
- א. תלמי

מזמנים:

מר וירשובסקי
ד"ר ידין

סדר היום:

חוק המים - סיכום הוועדה -
סעיפים 14 - 21

=====

היו"ר ב. אבניאל:

אני מתכבד לפתוח את הישיבה.
נתחיל בסעיף 14.

סעיף 14

ע. איכילוב:

פיסקה א' בהצעת מדברת, מתי יבוא שר החקלאות למועצת המים להתייעץ עמה כדי להכריז על איזור קיצוב. ההנחה היסודית היא - כאשר באיזור מסויים המים הומלחו או דללו. אני אומר: זה לא מספיק. אם יש סידור מים ארצי, או צנורות המוביל הארצי גובלים עם אותו איזור או עוברים באותו איזור, אין צורך להכריז על האזור הזה כאיזור קיצוב. רק אם המים דללו או הומלחו והמים של המוביל הארצי אינם מספיקים, רק אז אפשר להכריז על האיזור כאיזור קיצוב.

פיסקה ב' מדבר על ענין הנורמות. אמרתי כבר, קובעים את הנורמות, לא צריכים לקבוע אותן רק בהתחשב עם כמות המים צורך באותה שנה, אלא עם כמות המים שהמטע עלול לצרוך בהתפתחותו. הסתייגות שלי אומרת, שגם אחרי שיוכרז על איזור קיצוב ותצומצמה כמות המים, ההפחתות לא תחולנה על מטרה שלחין רב-שנתי.

פיסקה ג'. בסעיף זה אני מדבר על הזכות. נניח שהשנה היתה שנת בצורת. העובדה שהשנה בגלל כל מיני סיבות הוא קיבל מים פחות, לא צריכה להשפיע על זכותו של הצרכן הזה לגבי המים בשנים הבאות.

פיסקה ד'. פסקה זו מתאימה להלך הרוח שלכם בהחלטות הרוב. על מספר איזורים בארץ, לאחר החייצות השר במועצת המים, יוכרז קיצוב. מוביל המים הארצי נותן מים לכל האיזורים האלה. אני אומר. לא יתכן שבהחלטות על קיצוב תהיה הפליה בין איזור לאיזור ביחס להפחות, יותר מאשר הקיצוב היחסי. אם החליטו להפחית את המים ב-20%, יפחיתו כמות זאת מכל האיזורים.

פיסקה ה' קטורה עם הסעיפים הקודמים. אתן דוגמה קונקרטית. באיזור מטוים הוכרז איזור קיצוב. המים הומלחו ודללו. ישנן שתי אפשרויות. ישנה אפשרות להוביל מים במוביל המים הארצי, וישנה אפשרות לקצץ באיזור הקרוב, וממנו להוביל מים. סעיף זה בא לאמר שאם ישנה אפשרות להוביל מים מהמוביל הארצי, אינני רוצה שיקצצו באיזור השני.

מ. אולמרט: אני מבין אותך, כאשר אתה חושש מפני הפליות. בקשר להסתייגות שלך. אילו היית כותב פרדסים, הייתי מביין. אבל מה פירוש מטעים רב-שנתיים? בזנות, שזיפים, תפוח-עץ וענבים, כולם מטעים רב שנתיים. ענבים למשל יכולים להתקיים ב-1/3 המים, ואילו אם תפחית 20% מכמות המים בפרדס, אתה יכול לעקור אותו. אם אתה חושב כך, וכתוב: פרדסים. אני מציע לך לקחת את המלה רב-שנתי בחזרה.

מי שלא יהיה שר החקלאות, אתה נותן לו את האפשרות של הפליה בהתאם לחוק. אני לא אומר שאין הפליות, אבל לא על ידי תחיקה נזכר לחקן את הדבר הזה. כמו כן אי אפשר להכניס את המלה פרדסנות, כמו שאי אפשר להכניס את המלה בריכות דגים או דבר דומה. זאת גם הסיבה שאני הכנסתי את המלה "שימושים".

אני חושב שכדאי לך לוותר. אתה לא מתקן את הסעיף אלא רק מסרב לאת העניין.

ה ח ל ט ה

הסעיף - כפי שהוצע על ידי הוועדה - נתקבל

הסתייגות לחבר-הכנסת איכילוב.

ס ע י ף 14 א'

ע. איכילוב: הסעיפים שלי הן הנחיות מעשיות למה שאמרתי בהסתייגות הקודמת. אני רוצה להזכיר לכם כי אני כותב בתחילת הסעיף: "במידה והתנאים והנתונים הטכניים מאפשרים זאת". מה שאני אומר כאן יכול לעלות קצת יותר ביוקר, אבל הרבה פחות ביוקר מאשר החישוב הכללי של תכנון המים בארץ. אני אומר זאת לאומר מספרים שנאמרו כאן ליד השולחן.

היו"ר ב. אבניאל: אתה באמת חושב שחוק יכול להכנס ולקבוע בצורה זאת אל הפרטים?

ע. איכילוב: אני לא קובע פרטים. אני רק אומר שזה פרוץ במידה והנתונים הטכניים מאפשרים זאת. אני למעשה רוצה להסדיר כאן את העניין בין איזור קיצוב לבין האיזורים האחרים. נניח שמכריזים על איזור קיצוב וצריכים להביא לשם X מליונים קוב מים. האיזורים הגובלים עם אותו איזור אינם עשירים במים, והמים בקושי מספיק להם לקיים את הצריכה שלהם. אם לוקחים מאיזורים אלה, מובן שהדבר יביא להפחתת כמות המים. אבל באיזור שלאחר האיזורים הגובלים יש מים בשפע, צריכים להביא משם את המים, אפילו אם הנחת הצנורות תעלה חצי או מליון לפרוט. אני אומר: לא לקחת מהאיזורים הגובלים אלא מהאיזור העשיר אפילו אם הוא מרדף 50 ק"מ מאותו איזור. הסעיף הזה למעשה נוגע לשלושת האיזורים: הגליל התחתון, עמק הירדן ועמק בית-שאן.

מ. אולמרט: אני בכלל חושב שהגליל התחתון זאת דוגמה כללית בשביל כל מה שאנו דנים עכשיו. אני לא חושב שישנה שם איזו הפליה סקטוריאלית.

היו"ר ב. אבניאל:
 נראה לי שכל מה שעזרא אומר עלול להיות
 הגיוני ומתקבל על הדעת. אבל אי אפשר
 בענינים כאלה לקבוע מטמרות בסעיפי החוק. זאת הראייה שלו, והיא יכולה להיות
 צודקת.

לעומת זאת אני חושב שבהסתייגות של חבר-הכנסת
 אולמרט יש תרומת מה לענין הזה, כי כתוב: "והוא הדין לגבי שימושים שונים
 במסגרת מטרה פלונית".

ש. שורש: כשישנה הפחתה, רק אז צריכים להחליט.

אני רוצה לענות לחבר-הכנסת איכילוב.
 בכל איזור איפה שניחן להביא מים מהאיזור
 הסמוך או מהמפעל הארצי, הוא לא יוכרז לאיזור קיצוב. זאת אפשרות ראשונה.
 יכריזו על איזור קיצוב במקום שאפשרות כזאת אינה קיימת.

בעיית המים היא כזאת שאם אנו נעמים על
 מפעל המים הארצי, באיזה שהוא מקום הוא ייגמר. לא יהיו מים בנגב, וכל
 איזה שהיא חקיקה של הגבלה על מפעל המים הארצי, תגורם להפחתת המים בנגב.
 אני לא נכנס לבעיה כמה מים יש לנו או עד איזה גבול. אבל אני אומר: מועצת
 המים עם שר החקלאות נאמנים שידאגו לאינטרס של המדינה, גם של המשק הפרטי וגם
 של המשק החקלאי ולצורכי הפיתוח בנגב. משום כל הפירוט של מר איכילוב לא
 נראה לי.

ה ח ל ט ה

הסעיף, בתיקון המוצע ע"י ה"כ אולמרט - נתקבל

הסתייגות לחבר-הכנסת איכילוב

ס ע י ף 14ב'

ע. איכילוב:
 כמות המים של מדינת ישראל אינה מספיקה
 כדי להשקות את כל האדמות הראויות להשקאה.
 ושאלתי את עצמי: האם אני צריך להבדיל בין אלה שהיו מזמן חקלאים, עובדי
 אדמה, ובין אלה שבאים ואומרים שהם רוצים להיות עובדי אדמה? ואין לזה קשר
 לענין העליה או קליטת העליה. ובענין זה אין הבדל בין חקלאי מאיזור דן,
 דגניה או כפר ויתקין. כדי להוציא מהוויכוח ענינים אחרים, הכנסתי את
 סעיף 2 המדבר על הרי ירושלים ופיתוח הנגב.

לפי הניסוח שלי, מי שילך בעוד שנה לנגב
 להתיישבות, הזכות שלו היא אותה זכות שהיה לו לפני 80 שנה בפתח-תקוה או בדרן.
 אומרים לי: התיישבויות חדשות יבואו. אני אומר בפה מלא: אם כמות המים
 הכללית של המדינה לא מספיק כדי לתת מים למתיישב החדש לא משום שהמים הומלחו
 או דללו, ויצטרכו לקצץ מים לאנשי דן דגניה או פתח-תקוה, אני אומר: לא.
 אני לא חושב שזה לא נכון, לא הגון ולא צודק.

אבל יש מקרה אחד. נניח שאנשים היו חקלאים
 5, 10 ו-15 שנים עבל לא על אדמתם. לקחו מהם את האדמה. אני אומר, התיישבויות
 כזה הולך למקום בו נותנים מים להתיישבות החדשה ונעשה שם אכר קבוע, מליני,
 לא בהתיישבות החדשה, וישב שם שלוש שנים, מגיעות לו אותן הזכויות הנישנות
 לאנשי התיישבות החדשה.

מ. אולמרט: כאן מר איכילוב רוצה לשמור זכויות מים.
 על מה מדובר פה? חקלאים ירדו לנגב,
 מעבדים אדמות בדרום, ולא נותנים להם מים. אותם חקלאים מקבלים מים בתנאים
 מסויימים ממשרד החקלאות. לאור התנאים האלה הוא יודע מראש שהוא צריך לענות
 את האדמה הזאת והיא מיועדת להתיישבות מתוכננת.

מר איכילוב רוצה לשאת את זכות המים בכיס,
 לבוא לאיזור שני ולדרוש את המים. אני מסכים שיש למצוא פתרון לבעיה הזאת,
 אבל לא בצורה הזאת, ולא כאן. אי אפשר להבטיח להם את זכות המים. זה אבסורד.

מה שעזרא מציע, זה למעשה לתת זכות קבע גם לישובי הגליל וגם לאכר הפרטי. אני חושב

היו"ר ב. אבניאל :

שני הדברים אינם צודקים.

אבל הבעיה היא אחרת אם האכר הפרטי שעתה 5,000 דונם בנגב רוצה להתיישב בעצמו, או רוצה שבניו יתיישבו. כאן צריכים לחפש את הפתרון.

ש. שורש: זה לא נוגע לחוק המים.

ע. איכילוב: אני מדבר על האיש שעבר לאותו איזור, בו קיים תכנון, ושלוש שנים עבד שם כחקלאי, רק אז אני מתנגד שהחוק של מדינת ישראל יגביל את שטח האדמה של האכר הפרטי.

היו"ר ב. אבניאל: הייתי מציע שננסה הסתייגות אחת על מנת שנוכל לקבלה. "אדם שהחזיק בקרקע 3 שנים ועבד אותה, ועובר לאיזור מסויים, צריך לתת לו את זכות השימוש במים, בתנאי שיעבד את הקרקע, למכסת קיטום". אני חושב שזה צודק, ואנו צריכים לדאוג לכך שזה יכנס לחוק. היועץ המשפטי ינסח זאת מבחינה משפטית.

ד"ר ידין: אני לא נכנס לבעיה אם זה צודק או אנו צודק. לא הייתי מציע שבתוך חוק המסדל מטויה לגמרי אחרת, שנסדיר נקודה אחת של מדיניות ההתיישבות והחלוקה. יכול להיות שיש חוק המסדיר מי מתיישב ומי מקבל את המים.

מ. אולמרט: אני מציע לח"כ איכילוב להגיש הצעת חוק על זכויות המתיישב.

ה צ ב ע ה

הסתייגות ח"כ איכילוב - לא נתקבלה
הסתייגות לחבר-הכנסת אבניאל
(ברוח הדברים שצויינו על ידו)

ש. שורש: ההצעה שלך תגרום לכך שלא יתנו לאדם לעבד מים וקרקע באופן זמני, כי דבר זה יתן לו חזקה

ס ע י ף 14ג' - ד'

ע. איכילוב: התוכן של הסעיף הוא כזה. אם באיזור מסויים הומלחו או דללו בארות, ולי יש באר. אני שואב מהבאר שלי 100 קוב, אולם אני זקוק לאדמה שלי רק ל-60 קוב, אפשר לקחת ממני רק 40 קוב ולא יותר. אפשר לקחת את היתרה מבלי לפגוע בקיטומי.

סעיף 14 ד' הוא פחות כללי, אולי אפילו קצת צר עין, אבל אני יוצא מהנחה יסודית בהשקפת עולמי של הגנה על זכות הפרט. אם יש לי באר המספקת 100 קוב, אני צריך רק 60 קוב, אני יכול למכור 40 קוב. אבל פתאום דללו המים, לא הומלחו, לפי החוק הזה סוגרים את הבאר. הוברר שיש בכוח הבאר שלי להשקות את 30 הדונמים שלי. עכשיו עומדת השאלה: האם את 60 הקובים שאני מקבל אני צריך לחלק גם אם אלה שמכרתי להם קודם, אם לא רק לפרדס שלי? בענין הזה אני צר עין ואני אומר: קודם כל מי שעשה את הבאר מגיע לו. תעמוד הבעיה של זה שחסרים לו 40 קוב - זאת בעיה המדינה.

ש. שורש: אני בשום אופן לא יכול לקבל את הצעת ח"כ איכילוב.

איזור קיצוב זה מושג דומה לכל האיזורים. היום זה האיזור הזה, מחר זה יכול להיות איזור שלך. אי אפשר להוציא מהכלל איזור אחד. זה צריך לחול על כולם.

החלק השני יותר חמור. ליהודי יש באר, שכנו נטע פרדס ורוצה לקדוח באר. אמר לו שכנו: למה לך לקדוח באר, לי יש עודף, קנה ממני. וכך היה. הוא לא קדח באר. והנה, ביום בהיר אחד ירדו המים. אז אומר לו בעל הבאר: אדוני, אני לא יכול לספק לך יותר מים. אותו החוק מבטיח ואילו אותו לא. זה לא נראה לי.

היו"ר ב. אבניאל:

האם החוק מבטיח לאדם שלאותה מטרה הוא יקבל כיסוי?

מר וירשובסקי:

יש עניין של פיצויים. הוא זכאי לקבל כיום אבל אין חובה אוטומטית לתת מים.

היו"ר ב. אבניאל:

מדוע אין החוק נותן את הזכות לקבל לאותה המטרה ובאותה הכמות מים?

מר וירשובסקי:

אין עדיפות כל שהיא בעניין הזה בחוק.

ש. שורש:

מדברים פה רק על איזור קיצוב.

ד"ר ידין:

התפישה של החוק היא זאת. כשיש כבר צורך להכריז על איזור קיצוב, באותם התנאים המפורטים שם למעלה, מקציבים כמויות מים לפי כללים מסויימים מבלי להתחשב אם יש למישהו באר או אין באר. בעל הבאר מקבל את הפיצוי לפי סעיף 21 א' על ירידת ערך הבאר.

היו"ר ב. אבניאל:

אתה מוכן להוסיף בסעיף 14 ד' שלך קטע האומר: העדפה במידה הדרושה?

ע. איכילוב:

מסכים.

מר וירשובסקי:

אני חושב שסעיף 14 של רוב הוועדה אומר מתי מותר לשר החקלאות להכריז על איזור קיצוב, והוא מאד מצמצם את שר החקלאות. מתי מותר? צריכת המים קיימת. כלומר, הדאגה לאספקת המים נשארה. זאת אומרת, בעל הבאר מוגן לגבי גמות המים שלו. הוויכוח הוא האם מהבאר שלו או לא. הממשלה רוצה שבאיזור הזה יהיה מים חוקי שלא קשור לבאר מסויימת.

ה צ ב ע ה

הסתייגות לחבר-הכנסת איכילוב בסעיף 14 ג'
הסתייגות לה"כ איכילוב ואבניאל בסעיף 14 ד'.

סעיפים 15 - 19

א י נ ה ס ת י ג ו י ת .

ס ע י ף 20

היו"ר ב. אבניאל:

רוב חברי הוועדה חושב שהסעיף הזה צודק, ולכן הוא הוכנס. המדובר על סעיף ג'.

מר וירשובסקי:

לא תהיה התנגדות בתנאי שהערר לא מעכב את הבצוע. כי אם הוא יעכב את הביצוע תהיה

הסתייגות של שר החקלאות.

היו"ר ב. אבניאל:

עד פיסקה ג' רוב הוועדה תמימי דעים. מניסיים את הסתייגות של ח"כ וילנסקי כתיקון. נפתח את הוויכוח בסעיף ג'.

ע. איכילוב:

באותו הרגע שאתם מקבלים את החלק של החס של חברת הכנסת וילנסקי לפסקה א' ולא מקבלים את פסקה ג', אתם פועלים בניגוד לרצונה. כי ההחלטה של שר החקלאות יותר מהירה מהתכנון של בית הדין. אם מקבלים את העמדה שלה ואת פיסקה ג' שזה מעכב ונציב המים אינו יכול לפעול כל עוד שאין החלטה, יש טעם לטיפול של בית הדין. אם לא מקבלים את זה, לא עשיתם לה כל שירות.

ד"ר ידין:

אפשר להחליף את הפניה לשר החקלאות, כפי שזוהי מוצע כאן, בזכות ערעור לבית דין לענייני מים. אין טעם להוסיף את הערעור הזה על הפניה לשר החקלאות.

דבר שני, בנוגע לעכוב. ישנם סעיפים אחרים בתוך החוק ששם יש ערעורים דומים על פעולות אדמיניסטרטיביות לבית הדין לעניני מים, ושם כתוב: הערעור הזה איננו מעכב את הביצוע, אלא אם כן בית הדין מחליט כן לעכב את הביצוע.

אני מציע, אם מקבלים את החלטת הפניה לשר החקלאות בערר לבית דין, שיהיה כתוב בפסקה ג': "ערר לבית הדין איננו מעכב את ביצוע פעולות נציב המים, אלא אם כן בית הדין קבע זאת", כפי שזה כתוב בסעיפים אחרים.

היו"ר ב. אבניאל:
אני חושב שאפשר לקבל את ההסתייגות של חברת הכנסת וילנסקה בתיקונים שהוצעו על ידי נציג משרד המשפטים.

ה ח ל ט ה

הוחלט לקבל את הסעיף בתיקונים שהוצעו.

ס ע י ף 21

ש. שורש:
ההסתייגות שלי אומרת שאם כל הסידורים באים מחמת הדלדלות טבעית של מקורות המים, אין צורך לשלם פיצויים. איש שהבאר שלא נפגעה ונאמר לו שהוא צריך לעשות סידורים אלה ואלה בכדי לקבל מים, הוא אינו יכול לבוא וגם לתבוע פיצויים על הדבר הזה.

היו"ר ב. אבניאל:
ועדת העררים תקבע זאת.

מ. אולמרט:
ההבדל הוא בזה שאנו אומרים: אם נגדום נזק לבן אדם באיזור קישוב, ולמרות שזה איזור קישוב הבא כתוצאה מהדלדלות מקורות המים, הוא זכאי לפיצויים. אומר מר שורש ושר החקלאות: אין הוא זכאי לקבל פיצויים.

היו"ר ב. אבניאל:
אם הדלדול בשטח הכלל הוא חייב לשאת את מצוקת המדינה? במידה וזה בשטח שלו אתה צודק.

ש. שורש:
אם הבאר שלו לא נתדלדלה אז ערך הבאר לא ירד. אלא מה? הוא יבוא לתבוע פיצויים בשביל הסידורים שיצטרך לעשות. וזה ענין של מקריות גדולה מאד. יכול להיות שבאר מסוימת לא נפגעה היום, והיא תפגע מחר.

ה ח ל ט ה

החלטת הרוב - נ ת ק ב ל ה

הסתייגות לחבר-הכנסת שורש.

היו"ר ב. אבניאל:
אני מציע לכם להביא לישיבה הבאה תיקונים בנוסח שיאחד את כולנו.

ש. שורש:
אני מציע להזמין את שר החקלאות לאחת הישיבות.

ד"ר ידין:
צריכים להזמין אותו גם בענין בעלות על מפעל המים הארצי.

היו"ר ב. אבניאל:
נזמין את שר החקלאות ונחליט. הישיבה נעולה.